

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Czubik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Janusz Niczyporuk

Jarosław Gałkiewicz (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko M. W.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 26 czerwca 2024 r.

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od nakazu zapłaty w
postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Katowicach z 31 maja 2017 r.,
sygn. I Nc 126/17,

**1. uchyla w całości zaskarżony nakaz zapłaty i przekazuje
sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w
Katowicach;**

**2. znosi wzajemnie koszty postępowania wywołanego
wniesioną skargą nadzwyczajną.**

Paweł Czubik

Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

Pismem z 26 lipca 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wywiódł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty z 31 maja 2017 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Katowicach w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. I Nc 126/17 z powództwa Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. przeciwko M. W. o zapłatę.

Z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, RPO zaskarżył wyżej powołany nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Katowicach w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1093; dalej jako: „ustawa o SN”) zaskarżonemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił:

1) naruszenie zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji RP w zw. z art. 9 Konstytucji RP poprzez: niezapewnienie właściwej ochrony sądowej pozwanej konsumentce, będącej słabszą stroną stosunku prawnego, ograniczenie się przez Sąd do stosowania wyłącznie przepisów ustawy k.p.c., bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta zgodnie z ochroną wynikającą z prawa unijnego, a w szczególności Dyrektywy 93/13, nakazujących sądowi z urzędu zbadanie w toku postępowania nakazowego postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności;

2) naruszenie prawa do zapewnienia odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP jako sprawiedliwości proceduralnej, poprzez brak rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny Sąd i wydanie rozstrzygnięcia w ramach postępowania nakazowego, które będąc postępowaniem o charakterze uproszczonym nie pozwoliło właściwie zbadać okoliczności sprawy i w konsekwencji doprowadziło do wydania niesprawiedliwego rozstrzygnięcia;

3) naruszenie prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanej zagwarantowanego w art. 64 ust. 1 Konstytucji RP poprzez wydanie nakazu zapłaty

przez Sąd z rażącym naruszeniem prawa bez zbadania z urzędu stosunku podstawowego, tj. postanowień umowy kredytu pod kątem ich abuzywności.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN zaskarżonemu nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił:

1) rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 486 § 1 k.p.c. (według stanu prawnego na dzień orzekania) przez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia, podczas gdy z uwagi na wątpliwości dotyczące stosunku podstawowego nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty, a Sąd był zobowiązany do skierowania sprawy na rozprawę, czego zaniechał;

2) rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 3 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez jego niezastosowanie w sprawie w wyniku zaniechania zbadania istoty sprawy (treści umowy między przedsiębiorcą i konsumentką), a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentce.

W konsekwencji powyższego, na podstawie art. 89 § 1 zd. 1 ustawy o SN, zaskarżonemu nakazowi RPO zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP poprzez zaniechanie przez Sąd zbadania z urzędu, czy nakaz zapłaty, o który występuje wierzyciel, nie będzie naruszał unormowań chroniących konsumentkę przed nieuczciwymi postanowieniami umowy i nieskierowanie sprawy do trybu zwykłego doprowadzi do zachwiania równowagi w sferze ochrony prawnej pozwanej konsumentki, i *de facto* wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumentki, która nie była w stanie się skutecznie bronić. Takie procedowanie Sądu pozostaje w sprzeczności z zasadą lojalności państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa.

W oparciu o powyższe zarzuty – rozwinięte następnie w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej – RPO na podstawie art. 91 § 1 ustawy o SN wniósł o uchylenie nakazu zapłaty z 31 maja 2017 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Katowicach w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. I Nc 126/17 przez Sąd Najwyższy w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W skardze nadzwyczajnej Rzecznik przedstawił stan faktyczny i prawny sprawy. Jak wskazał, 29 września 2008 r. M. W. zawarła z Bankiem S.A. Oddział 1 w T. umowę kredytu hipotecznego MIX Nr [...] (k. 22-32 akt sprawy). Na mocy wzmiankowanej umowy Bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 194 891,01 CHF na budowę budynku mieszkalnego jednorodzinne powtarzalnego „W.” oraz osadnika w J. na działkach [...], [...]1, gm. B., spłatę zobowiązań finansowych oraz kwotę wolną (§ 2 ust. 1 i 2 części szczegółowej umowy, dalej: „CSU”). Zgodnie z § 3 CSU, szacunkowy całkowity koszt kredytu w dniu sporządzenia umowy wynosił 401 119,96 zł. Kredyt został udzielony na 360 miesięcy, licząc od dnia zawarcia umowy (§ 2 ust. 4 CSU). W dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 5.8650% (§ 2 ust. 8 CSU).

Jako docelowe zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowiono hipotekę zwykłą w kwocie 194 891,01 CHF na nieruchomości, której właścicielem jest M. W., która to nieruchomość zlokalizowana jest w J. i składa się z działek nr [...]1, [...]. Ponadto na ww. nieruchomości ustanowiono hipotekę kaucyjną do kwoty 58 467,30 CHF. Inne zabezpieczenie docelowe umowy kredytu stanowił weksel własny *in blanco* z klauzulą bez protestu, poręczony przez M. J. wraz z deklaracją wekslową (§ 4 ust. 1-3 CSU).

Zgodnie z § 4 ust. 1 części ogólnej umowy (dalej: „COU”): „Kredyt jest wypłacalny: 1) w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań Kredytobiorcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, 2) w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej”.

Stosownie zaś do § 4 ust. 2 i 3 COU: „2. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, stosuje się kurs kupna dla dewiz obowiązujący w Bank SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów. 3. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie wymiennej innej niż waluta kredytu, stosuje się kursy kupna/sprzedaży dla dewiz obowiązujące w Bank SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów”.

W dniu 13 października 2008 r. strony umowy kredytu zawarły aneks nr 1, na podstawie którego zmianie uległa wysokość marży Bank S.A. (k. 35 akt sprawy).

Kolejny aneks nr 1/2010 z 24 września 2010 r. dotyczył miesięcznej karencji w spłacie kredytu (k. 36 akt sprawy).

Z uwagi na niedochowanie warunków udzielonego kredytu, pismem z 24 lutego 2011 r. Bank S.A. z siedzibą w W. wypowiedziała umowę kredytu i wezwała M. W. do zapłaty zadłużenia w wysokości 200 313,82 CHF (k. 43 akt sprawy). Następnie, 4 lipca 2011 r. Bank S.A. wystawiła bankowy tytuł egzekucyjny nr [...] (dalej również: „b.t.e.”), na podstawie którego stwierdziła istnienie solidarnego zadłużenia od dłużników M. W. i poręczyciela wekslowego M. J., na które składały się: należność główna w wysokości 651.2547,80 PLN; odsetki skapitalizowane w wysokości 1.219,31 PLN; odsetki bieżące za okres od 24-09-2010 r. do 13-06-2011 r. w wysokości 21.217,76 PLN; odsetki karne za okres od 14-06-2011 r. do 03-07-2011 r. w wysokości 9.281,53 PLN; stopy procentowe, według których naliczane były odsetki: 24% od 09-06-2011 r. w stosunku rocznym; koszty w wysokości: 0,00 PLN (k. 46 akt sprawy).

Zgodnie z postanowieniem z 26 lipca 2011 r., I Co 2378/11, Sąd Rejonowy w Pszczynie nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr [...] z 4 lipca 2011 r. wystawionemu przez wierzyciela przeciwko dłużnikom M. J., M. W. z tytułu umowy z 29 września 2008 r. opiewającemu na łączną kwotę 682.966,40 zł wraz z należnymi odsetkami opisanymi w bankowym tytule egzekucyjnym z ograniczeniem odpowiedzialności do kwoty 809.000,00 zł (k. 47 akt sprawy).

Na podstawie ww. b.t.e. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Pszczynie T. G. prowadził postępowania egzekucyjne pod sygn. Km [...] i Km [...]1, które na wniosek wierzyciela Bank S.A. zostały umorzone na mocy postanowień odpowiednio z 1 lipca 2013 r. i 10 lutego 2015 r. (k. 54 i 55 akt sprawy).

Na podstawie umowy o przelew wierzytelności zawartej 23 grudnia 2014 r. wierzytelność stwierdzona b.t.e. została nabyta przez powoda Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W. (k. 56-70 akt sprawy).

Pismem z 30 lipca 2015 r. powód poinformował M. W. i M. J. o przelewie wierzytelności i wezwał ich do zapłaty kwoty 661.748,64 zł (k. 118 akt sprawy).

W dniu 16 marca 2017 r. powód wniósł pozew o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym przeciwko pozwanej M. W. poprzez zasądzenie na jego

rzecz kwoty 94.062,96 CHF wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym, liczonymi od kwoty 94.062,96 CHF od dnia 9 kwietnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi liczonymi od kwoty 94.062,96 CHF od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami zastępstwa procesowego w kwocie 10.817 zł (k. 2-6 akt sprawy). Do pozwu została załączona m.in. ww. wzmiankowana umowa kredytu.

Sąd Okręgowy w Katowicach 31 maja 2017 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym pod sygn. I Nc 126/17, na podstawie którego zasądził od pozwanej M. W. na rzecz powoda kwotę 94 062,96 CHF z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym od dnia 9 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od powyższej kwoty od 1 stycznia 2016 r. do zapłaty oraz kwotę 11 857 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 7 217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (k. 134 akt sprawy).

Przesyłka sądowa zawierająca odpis nakazu zapłaty wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia sprzeciwu oraz odpisem pozwu była podwójnie awizowana i nie została podjęta przez pozwaną w terminie (k. 138 akt sprawy). Na skutek czynności Sądu mających na celu zweryfikowanie danych adresowych pozwanej okazało się, że próba doręczenia nastąpiła pod złym adresem, bowiem z zaświadczenia pobranego z systemu PESEL-SAD wynikało, że miejsce stałego pobytu pozwanej było odmienne od tego, na które nastąpiło pierwotne doręczenie przesyłki sądowej. Wobec powyższego, Przewodniczący ponownie zarządził doręczenie nakazu zapłaty na prawidłowy adres zamieszkania pozwanej (k. 151-155 akt sprawy). Przesyłka sądowa została odebrana 21 lipca 2017 r.

Wobec braku wniesienia sprzeciwu, zarządzeniem sędziego z 17 sierpnia 2017 r. stwierdzono prawomocność nakazu zapłaty z dniem 5 sierpnia 2017 r. (k. 159 akt sprawy).

Na podstawie ww. nakazu zapłaty Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Pszczynie T. G. wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko pozwanej pod sygn. Km [...] i Km [...]1 z nieruchomości.

Pismem z 27 września 2023 r. odpowiedź na skargę nadzwyczajną złożył powód – V. III Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

w W., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Wniósł on o: 1. oddalenie skargi nadzwyczajnej w całości; ewentualnie, w przypadku, gdyby Sąd Najwyższy uwzględnił skargę nadzwyczajną – 2. poprzestanie na stwierdzeniu wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazaniem okoliczności, z powodu których Sąd Najwyższy wydał takie rozstrzygnięcie; 3. niezależnie od powyższego, zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W odpowiedzi na skargę podniesiono m.in., że „postępowanie w przedmiotowej sprawie nie było postępowaniem nakazowym, a upominawczym. Pozwany nie musiał zatem, by wdać się w spór co do istoty sprawy, angażować swoich środków finansowych. Nie musiał również formułować skomplikowanego i merytorycznego pisma procesowego w postaci zarzutów od nakazu zapłaty. Wystarczającym było wyrażenie sprzeciwu w formie pisemnej, a nakaz zapłaty utraciłby moc. W ocenie strony powodowej, uwzględnienie skargi nadzwyczajnej oznaczałoby, że sąd winien stać się rzecznikiem konsumenta, co tworzyłoby nieuzasadnioną dysproporcję praw w ramach procesu kontradyktoryjnego” (s. 7).

Pismo pełnomocnika pozwanej z 5 czerwca 2024 r. zatytułowane „odpowiedź na skargę nadzwyczajną” zostało przez Sąd Najwyższy pominięte, jako złożone z uchybieniem terminu na wniesienie odpowiedzi na skargę nadzwyczajną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna zasługuje na uwzględnienie, albowiem zaskarżone orzeczenie, tj. prawomocny nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z 31 maja 2017 r., I Nc 126/17, wydany przez Sąd Okręgowy w Katowicach nie odpowiada prawu.

Zgodnie z art. 89 § 1 ustawy o SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile: 1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub 2) orzeczenie w sposób

rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub 3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego – a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Skarga nadzwyczajna jest instrumentem szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu określonym w art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. Jej celem jest wyeliminowanie z obrotu wadliwych, a jednocześnie naruszających zasady sprawiedliwości społecznej, orzeczeń sądowych, które dotyczą konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19; wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20). Rolą kontroli nadzwyczajnej nie jest jednak eliminowanie wszystkich wadliwych orzeczeń. Wyjątkowość orzekania w ramach tej instytucji powinna dotyczyć tylko tych z nich, które nie dają się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego, będąc *prima facie* orzeczeniami w sposób elementarny niesprawiedliwymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 146/21).

W piśmiennictwie zauważa się, że z formalnego punktu widzenia skarga nadzwyczajna należy do nadzwyczajnych środków zaskarżenia o złożonym charakterze (T. Ereciński, K. Weitz, Skarga nadzwyczajna w sprawach cywilnych, Przegląd Sądowy 2019 r., Nr 2, s. 8). Formalnoprawna analiza skargi nadzwyczajnej wniesionej w niniejszej sprawie prowadzi do wniosku, że skarga jest dopuszczalna, co otwiera możliwość jej merytorycznego rozpoznania.

Przechodząc do zasadniczych rozważań Sąd Najwyższy wskazuje, że Rzecznik Praw Obywatelskich postawił zaskarżonemu orzeczeniu zarzuty, których charakter sprowadza się do okoliczności zaniechania zbadania istoty sprawy (przede wszystkim treści umowy między przedsiębiorcą i konsumentką), a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, prowadzącego ostatecznie do odmowy przyznania ochrony uprawnionej konsumentce oraz nieprzeprowadzeniu badania, czy umowa kredytu jest ważna, jeżeli dokona się z niej eliminacji klauzul niedozwolonych zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. Z tak ukształtowanego zarzutu wynika, że przede wszystkim doszło do naruszenia określonej w art. 76 Konstytucji RP zasady ochrony konsumenta przed

nieuczciwymi praktykami rynkowymi przez zasądzenie od pozwanej należności wynikającej z umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej, bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru postanowień umowy, z której wynikało zobowiązanie zabezpieczone hipoteką na nieruchomości.

Powyższe zarzuty (i przedstawioną na ich poparcie argumentację) uznać należy za zasadne. W tym miejscu Sąd Najwyższy wyraźnie jednak podkreśla, że przyczyną uchylecia zaskarżonego nakazu zapłaty nie jest jednoznaczne stwierdzenie nielegalności (abuzowności) szczegółowych postanowień umownych, ale brak ich zbadania w toku postępowania upominawczego przed Sądem Okręgowym w Katowicach.

Przy tym należy wyraźnie zaznaczyć, że do zaskarżonego nakazu zapłaty nie zostało sporządzone uzasadnienie – ani pierwotnie, ani już po wpływie skargi nadzwyczajnej z uwagi na przejście sędziego sprawozdawcy w stan spoczynku (k. 53 akt sprawy I WSNc 1/23). Utrudnia to w sposób zasadniczy poznanie motywów podjętego rozstrzygnięcia, z drugiej jednak strony uprawdopodobnia tezę, że orzeczenie zostało wydane bez szczegółowej analizy spornej umowy kredytu hipotecznego.

Nie wymaga szerszego uzasadnienia twierdzenie, że liczne umowy kredytowe indeksowane do waluty obcej (ściślej: franka szwajcarskiego) są w ostatnim czasie skutecznie podważane przed sądami powszechnymi. Wokół tzw. problematyki frankowej narosło bogate orzecznictwo, w tym judykatura Sądu Najwyższego – „uwieńczona” wydaniem przez Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Cywilnej uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22.

W braku sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego nakazu zapłaty, przy jednoczesnym wydaniu orzeczenia niekorzystnego dla konsumenta, zasadne jest twierdzenie, że w analizowanej sprawie Sąd *meriti* nie zbadał ważności i charakteru postanowień zawartej przez strony umowy. Tymczasem w przypadku dochodzenia zapłaty na podstawie roszczeń wywodzonych z umowy zawartej z konsumentem miał taką wyraźną powinność. W ocenie Sądu Najwyższego, nie sposób stwierdzić by Sąd Okręgowy w Katowicach dokonał analizy postanowień umownych z perspektywy treści art. 385¹ k.c. Zgodnie z § 1 przedmiotowego przepisu, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli

kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Stwierdzić należy więc, że brak przeprowadzenia badania treści umowy świadczy o niespełnieniu wymagań płynących z konstytucyjnej zasady ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi – ochrony takiej konsumentowi w tym przypadku nie zapewniono.

Zgodnie z art. 76 Konstytucji RP, władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Zakres tej ochrony określa ustawa. Z kolei na mocy art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

W badanej sprawie należy uznać, że doszło do działania zagrażającego bezpieczeństwu konsumenta, które to bezpieczeństwo *expressis verbis* podlega ochronie władz publicznych na podstawie art. 76 ustawy zasadniczej. Bezpieczeństwo, o którym w art. 76 Konstytucji RP, należy ujmować szeroko. W szczególności, jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, obejmuje ono także bezpieczeństwo prawne. W wyroku Sądu Najwyższego z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19, wyjaśniono obszernie, że: jedną z zasad wywodzonych z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) jest zasada zaufania obywatela do państwa. Zasada ta wiąże się z bezpieczeństwem prawnym jednostki. Wyraża się ona m.in. w takim stosowaniu prawa by nie stawało się ono swoistą pułapką dla obywatela i aby mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, iż jego działania podejmowane zgodnie z obowiązującym prawem będą także w przyszłości uznawane przez porządek prawny (wyrok TK z 7 lutego 2001 r., K 27/00). Bezpieczeństwo prawne jednostki związane z pewnością prawa umożliwia przewidywalność działań organów państwa oraz prognozowanie działań własnych (wyrok TK z 14 czerwca 2000 r., P 3/00). Zatem jedną ze składowych zasady demokratycznego państwa prawnego jest zasada zaufania obywatela do państwa,

wyrażająca się również w możliwości oczekiwania przez obywatela, aby organy państwa prawidłowo stosowały obowiązujące przepisy prawa, skoro zgodnie z art. 7 Konstytucji RP organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (w tym duchu, wiążąc kwestię bezpieczeństwa prawnego z potencjalnym naruszeniem art. 76 i art. 2 Konstytucji RP Sąd Najwyższy wypowiedział się już wiele razy, zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2020 r., I NSNc 47/19; z 11 maja 2022 r., I NSNc 408/21). Wyprowadzono stąd wniosek, że wydanie nakazu zapłaty z naruszeniem przepisów prawa może zostać uznane za godzące w zasadę zaufania obywateli do państwa i prowadzić do zasadności skargi nadzwyczajnej (wyrok Sądu Najwyższego z 6 lipca 2022 r., I NSNc 378/21).

W dniu wydania zaskarżonego nakazu zapłaty (31 maja 2017 r.) relewantne dla postępowania upominawczego przepisy k.p.c. posiadały następujące brzmienie: nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu: 1) roszczenie jest oczywiście bezzasadne; 2) przytoczone okoliczności budzą wątpliwość; 3) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego; 4) miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju (art. 499); w razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym (art. 498 § 2 k.p.c.). Należy wyraźnie podkreślić, że ocena abuzywności konkretnych postanowień kontraktowych zawsze należy do zakresu kognicji sądu *meriti*, z uwzględnieniem konkretnej umowy zawartej przez strony oraz całokształtu okoliczności danej sprawy. Zdaniem Sądu Najwyższego w składzie orzekającym, sąd, także w postępowaniu upominawczym, winien badać umowę stanowiącą podstawę dochodzonego roszczenia pod kątem jej ważności i wiążącego skutku jej postanowień.

W ocenianym postępowaniu wydano nakaz zapłaty, podczas gdy prawidłowe działanie skutkować powinno skierowaniem sprawy do rozpoznania w trybie zwykłym (art. 498 § 2 k.p.c. w brzmieniu z daty orzekania). Konsekwencją przyjęcia, że – także w postępowaniu upominawczym – sąd ma obowiązek badania ważności i skutku wiążącego umowy łączącej strony, musi być stwierdzenie, że zaniechanie dokonania tego stanowi rażące naruszenie prawa i prowadzi do uwzględnienia skargi nadzwyczajnej. Przy tym raz jeszcze wypada podkreślić, że Sąd Najwyższy nie

przesądza o nielegalności (abuzowności) szczegółowych postanowień spornej umowy kredytu. Przyczyną uchylecia nakazu zapłaty jest jedynie brak ich zbadania w toku postępowania upominawczego przed Sądem Okręgowym w Katowicach.

Ponownie rozpatrując sprawę, Sąd Okręgowy dokona jej wszechstronnej analizy, biorąc pod uwagę relewantne przepisy prawa materialnego i procesowego oraz poglądy Sądu Najwyższego wyrażone powyżej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 ustawy o SN, uchylił w całości nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Katowicach z 31 maja 2017 r., I Nc 126/17, i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania. O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 ustawy o SN.

[SOP]

(r.g.)